

JAN WAGENAAR

De Stethoscoop

En de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was . . .” De oude man zweeg, maar hij bleef zitten, gebogen over de bladen van den bijbel, alsof het Kerstverhaal tot hem andere dingen te zeggen had dan tot de volwassenen en kinderen om hem heen. De lichtjes van den kerstboom in de hoek van het vertrek flikkerden ; in de kachel knapte 'n blok, en opeens zei 'n heldere kinderstem :

„En vertel u nou ook nog 'n verhaal, oom ?”

„Ja, Peters, daar zit-je aan vast,” zei meneer Van Zuilen, de huisvader.

„Wat je aan Nelleke beloofd hebt, dat vergeet ze niet meer.”

„Eerst schenk ik nog eens in,” zei de huismoeder, „Oom heeft nou het kerstverhaal gelezen ; nu moet hij even kunnen uitblazen.”

„Je verhaal krijg-je, hóór Nel,” zei dokter Peters, „maar ik wacht op 'n kopje chocola en tegelijk rook ik 'n pijp. Andere mensen zuigen 'n geschiedenis uit hun duim ; ik zuig alles uit m'n pijp.”

„Dan wordt 't 'n raar verhaal,” meende Frits van Zuilen, „zeker 'n verhaal van nicotine.” Hij lachte een beetje spottend, het lachje van 'n gymnasiast uit de vijfde klasse, die eigenlijk 'n beetje te hoog meent te staan voor kerstverhalen en vrome geschiedenissen. Zo'n kerstfeestviering was mischien heel leuk voor Nel van tien jaar of voor z'n broer Tom van twaalf. Maar voor hem, Frits, was 't eigenlijk zonde van de tijd. Hij moest toch al de hele kerstvacantie besteden aan Homerus en aan Tacitus ; hij had gedacht de beide kerstdagen eens rustig te kunnen lezen. Piet van Tol had hem gisteren 'n paar Cowboy-romans geleend ; hij had er even in zitten neuzen : 't was goeie kost. Beter dan zo'n tam verhaal van 'n ouwen dokter. Enfin, er zou toch wel geen ontkomen aan zijn.

Z'n moeder schonk chocola en presenteerde 'n stuk kerstkrans. En toen allen bediend waren, leunde ze achterover en liet haar ogen over het groepje gaan. Vader zat bij de kachel ; hij trok aan z'n sigaar en keek de wolkjes na, die naar het plafond stegen. Kleine Nel zat naast hem op de pouf ; ze hapte voorzichtig en langzaam van haar schijfje kerstkrans om er zo lang mogelijk mee te doen. Dan volgde Marie, haar oudste dochter, die bijna haar verpleegster-diploma bezat. Ze had vakantie van Kerstmis tot Nieuwjaar, en moeder wist, hoe ze genoot van de huiselijke kring. Naast Marie zat Frits ; hij stak 'n sigaret op en keek 'n beetje verveeld. Moeder zuchtte eens : jongens op die leeftijd waren vaak lastige portretten. Waarom kon zo'n knaap geen genoegen hebben in rustige huiselijkheid ? Hij was toch eigenlijk nog maar 'n kind van achttien jaar !

Ze keek neer op Tom, die op een voetbankje naast z'n moeder zat. Hij had z'n chocola en z'n versnapering al op en gretig gingen z'n ogen naar de rest

van de Kerstkrans, die op een schaalte stond te wachten tot de volgende ronde.

Aan haar andere kant zat Willy, haar tweede dochter, met haar verloofde. Ze fluisterden samen en lachten geheimzinnig. Die twee hadden eigenlijk het gezelschap niet nodig, maar ze keken er ook niet op neer, zoals Frits. En naast Karel Verster, de verloofde van Willy, zat dokter Peters bij de kachel tegenover vader. De oude heer merkte, dat ze naar hem keek en mevrouw Van Zuilen kreeg een knikje van vriendschap. De kinderen noemden hem „oom”, maar hij had hun grootvader kunnen zijn. Sedert ze getrouwd was, kende ze dokter Peters, eerst als huisarts, later als huisvriend. Hij was bij de geboorte van ieder van de kinders geweest; hij had ze zien opgroeien en hun kinderziekten en kwaaltjes behandeld. Maar van den beginne af, was hij in plaats van de gevreesde dokter, de vertrouwde „oom” geweest.

Het leven had hem niet verwend, den ouden dokter. Eén kind had hij gehad; ’n jongen, die van z’n geboorte af z’n zorgen als medicus had geëist. Twintig jaar was de jongen geworden en toen was hij heengegaan, ondanks alles wat vader en moeder met hulp van de beste specialisten uit den lande voor hem hadden kunnen doen. En nu een jaar geleden had de oude dokter z’n vrouw verloren: Lia, die voor haar — mevrouw Van Zuilen — als een moeder was geweest bij de opvoeding en verzorging van haar vijftal.

Vast waren de gedachten van dokter Peters bij het lezen van het kerstverhaal uitgegaan naar de tijd, toen zijn zoon nog een kind, ’n baby was. Zonderling was het leven: de man, die voor zoveel vaders en moeders had gezwoegd om hun kinderen voor hen te behouden, had z’n eigen enigen zoon aan de dood moeten afstaan. En nu moest hij z’n feestavond doorbrengen bij vreemden, omdat hemzelf de huiselijke kring ontbrak. „Oom,” zei Nel. „Hebt u nu ’t verhaal gezogen?” Ze zag, hoe dokter Peters z’n pijp uitklopte, en vond, dat dus de zaak voortgang kon hebben. „’t Is niet zo gemakkelijk,” zei de dokter, „om voor een gezelschap van zo uitéénlopende leeftijden ’n verhaal te vinden. Vader, Moeder, Nel en Tom zijn allemaal kinderen; die kun-je met ’n sprookje bezig houden, maar...”

„Vader is geen kind,” zei Nel zeer beslist.

De dokter lachte. „En moeder dan?” vroeg hij.

Nel keek haar moeder aarzelend aan. „Nee,” antwoordde ze langzaam, „Moeder is geen kind, maar ze houdt toch van sprookjes.”

„Nou,” zei de dokter, „dan is er toch iets van ’n kind in je moeder, want sprookjes zijn voor kinderen. Maar we zullen er niet over twisten, Nel. Er staat hier iets in” en hij legde z’n hand op de bijbel, die hij nog altijd op z’n knie had, „er staat hier, dat ’n mens moet worden als ’n kind. Maar dat zul-je nog niet begrijpen. Vader en moeder weten er wel iets van; die zullen dus van een echt kerstverhaal houden. Maar er zijn er hier nog meer... Wat denk-je Nel, zou Willy graag ’n kerstverhaal horen?” „Die twee vertellen mekaar niks dan sprookjes,” klonk honend de stem van Frits.

„Je kon wel eens gelijk hebben,” zei de dokter. „Er zijn weinig betere verhalen in de wereld dan dergelijke sprookjes. Maar jij, Frits, waar zou jij van houden? Hoor-je liever ’n kerstverhaal of ’n detective-geschiedenis?” Frits kleurde ’n beetje, en ze keken hem allemaal lachend aan. Ze wisten

't: als Frits 'n zwak had, dan was 't zeker voor detective-stories. Hij kon ze verslinden!

„Kom over de brug, mijn zoon,” zei vader Van Zuilen. „Het schijnt, dat oom speciaal met jouw tegenwoordigheid in de maag zit.”

„Ik kan wel naar boven gaan,” mopperde Frits' aankomende mannestem.

„Daar ligt nog genoeg, dat wel wat interessanter is dan 'n kerstverhaal.”

„Dan weet ik in elk geval je antwoord,” zei de dokter. „Je vindt dus 'n detective-novelle boeiender dan 'n kerstverhaal. Wat zou-je dan zeggen van 'n kerst-detective-verhaal uit mijn jeugd?”

„Toen bestonden ze nog niet,” meende Frits.

„Ik geloof,” zei Karel, die belangstelling voor het gesprek had gekregen, en die dus z'n aandacht even van z'n verloofde afwendde, „ik geloof, dokter, dat Frits gelijk heeft. Als u zegt, „uit uw jeugd” dan bedoelt u vijftig of misschien wel zestig jaar geleden, en de schone moord-verhalen zijn toch pas van de laatste tien of twintig jaar.”

„Nee,” zei meneer Van Zuilen. „Je vergist je. Toen ik 'n jongen was van 'n jaar of twaalf, toen las ik Conan Doyle al, en dat is nu toch ook 'n kleine veertig jaar geleden.”

„Detectieve-verhalen,” zei de dokter, „zijn zo oud als de wereld. Ten minste, als je ze neemt in de eigenlijke zin, dus als verhalen, waarin iemand probeert het een of andere geheim op te lossen door zijn vaardigheid en verstand. In de oudste geschriften vinden we dergelijke geschiedenissen, die minstens even spannend zijn als de beste van die soort uit onze tijd. Zelfs in de bijbel . . . Denk eens aan 't verhaal van Jozef en zijn broeders. Je moet eens zien op welk 'n meesterlijke manier Jozef, toen hij onderkoning van Egypte was, z'n broeders dwingt tot het openbaren van de misdaad, die ze aan hemzelf begaan hebben. En in de apocriefe boeken komt een geschiedenis voor, die in deze tijd geschreven kon zijn.”

„Dat 's waar,” zei moeder Van Zuilen. „Maar toch is er verschil; want er was toen toch geen politie, en . . .”

„Moeder,” zei meneer Van Zuilen. „Laten we liever Peters 't woord geven. Die zal een detective-verhaal uit z'n jeugd doen, en dan nog wel 'n kerst-detective-verhaal. Ik vind de combinatie bijna . . . profaan.”

De dokter lachte. „Dat is 't gevaar, wanneer je je buiten je eigen terrein waagt. Als ik me alleen bemoeide met wat des medicus' is, dan hadden de mensen niets op me aan te merken, maar nu ik me zal tebuiten gaan aan wat men noemt litteratuur of beter gezegd „lectuur”, nou loop ik gevaar te profaneren. Laat ik dan voorzichtig zeggen, dat ik een verhaal ga vertellen, waarin een misdaad — of liever 'n vermeende misdaad — wordt opgehelderd, terwijl in dat verhaal de kerstgedachte óók 'n rol speelt.”

„Goed,” zei moeder. „Begin dan maar, moeder de Gans.”

De kleine Nel lachte, kroop dicht tegen haar vader aan, en allen zetten zich tot luisteren.

„M'n vader,” begon de dokter, „was notaris in Karsthuizen op de Veluwe. Daar ben ik dus op school geweest, totdat ik naar de H.B.S. moest. Van m'n twaalfde tot m'n zestiende jaar was ik in Arnhem bij een tante in huis; daarna ging ik naar Utrecht om m'n laatste H.B.S. jaar door te maken en zo kwam ik daar ook op de Universiteit. Ik was dus al vroeg uit het huis van m'n ouders, maar je begrijpt wel, dat ik er altijd met plezier terugkwam, want we hadden een groot gezin, en ondanks 't feit, dat we

op een dorp woonden, waren m'n vader en moeder zoveel mogelijk op de hoogte van hun tijd gebleven. Er was dus altijd muziek in huis; je kon er de nieuwste boeken vinden, en bovendien... iedereen, met wien we bevriend waren, was er welkom.

De omgeving van het dorp was prachtig. Je had er heide en bos en 'n paar ontginningen; er waren een paar flinke boerenhofsteden en tal van daggelders-woningen. En dan natuurlijk in het dorp de woningen van den burgemeester, van den dokter, van den bovenmeester en de verdere notabelen. Maar vlakbij lag het landgoed „de Karst”, waarop de familie Heerewijn woonde. Sedert eeuwen was het landgoed in het bezit van de baronnen Heerewijn, en iedereen in het dorp sprak over den baron als over den „heer”. 'n Echte middeleeuwse verhouding met al de goede, maar ook met al de bezwarende eigenschappen, die daarmee samenhangen. Enfin, daar zul-je straks nog van horen.

Jullie kunt misschien niet begrijpen, wat 'n vreugde 't voor me was, zo nu en dan eens weg te trekken uit de stadsomgeving, uit de snijzaal, uit de ziekenhuislucht. Dan leefde ik op in het gezellige gezin daarbuiten; dan behoefde ik eens niet te zorgen, dat m'n kousen gestopt of m'n knopen aangezet werden, want moeder en de dienstbode deden 't allemaal zonder dat ik 't vroeg. Zulke vacaties waren oasen in de woestijn. En speciaal Kerstmis... Toen ik daarstraks voorlas van „Daar waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld,” toen kwam opeens alles terug van mijn jeugd op de dorpschool. Toen hoorde ik 't verhaal voorlezen door de „juffrouw”; ik zag me thuiskomen, rennend door de vallende schemer. Ik zag moeder druk bezig met Mina voor de maaltijden op kerstfeest en ik hoorde besprekingen van moeder met de vrouw van den dominee over armen en zieken. Natuurlijk denkt een kind in de eerste plaats aan het vele lekkere en genoeglijke van de kersttijd, en zo is me nog bijgebleven de geur van een gebraden gans, van rimpelig fruit en van noten en kastanjes. Maar ook later, toen ik al student was, kwam bij mijn thuiskomst in December de kerststemming weer over me. En dan voelde ik er wat méér bij: dan wist ik, nadat ik ervaring had opgedaan over andere mensen, over ongelukkige en verwaarloosde gezinnen, dan wist ik, dat in dit ouderlijke tehuis de schat bewaard werd van een geloof, dat steunt in dagen van verdriet en van rouw. Want ook die kant van het leven hebben m'n ouders gekend...

Maar daar zal ik 't nu niet over hebben. Ik wou jullie vertellen 't detective-verhaal uit de kersttijd.” De oude heer keek even glimlachend rond en moeder zei: „Laat ik je eerst nog even inschenken, anders wordt je keel droog.”

„Nee,” zei de dokter. „Ik ga verder, want Frits vindt, dat ik zo langzamerhand wel aan 't combineren en deduceren mag beginnen.”

„Andersom,” zei Frits, met 'n half lachend, half mopperend gezicht, en de dokter knikte:

„Goed, ik zal erom denken, al weet ik nog niet, of je gelijk hebt. Nu verder met m'n verhaal. Ik zal misschien drie-en-twintig jaar geweest zijn — ik was bezig te werken voor het laatste gedeelte van m'n doctoraal — toen ik in de zomer een nieuw gezicht in ons huis ontdekte. 't Was een jong meisje — Nathalie Dekker heette ze — de dochter van een jeugdvriend van m'n vader. Die vriend was jong gestorven; de weduwe had 't niet

breed, en haar dochter moest zelf de kost verdienen. Op aanbeveling van m'n vader was ze kinderjuffrouw geworden bij baron Heerewijn. Er waren daar op 't kasteel drie kleine spruiten: twee jongens en 'n meisje, en mevrouw Heerewijn vond, dat ze de opvoeding daarvan niet geheel alleen dragen kon. Nu eiste men toen van een „bonne” nog niet zoveel; ze hoefde geen „K. en O.”-cursus gevolgd te hebben; als 't maar een meisje uit de beschaafde stand was, was 't al goed. Als nu die kinderjuffrouw een française geweest was, dan had men haar de titel van gouvernante gegeven en had men haar „Nathalie” — met de klemtoon op de laatste lettergreep — genoemd, maar nu ze een degelijk Nederlands meisje was, noemde de baronesse haar „Naatje”. Dat's nu wel niet erg belangrijk, maar ik noem 't even om jullie de atmosfeer te schetsen.

Nathalie was dus kinderjuffrouw op de Karst; ze mocht één keer in de week een avond uit en kwam dan — natuurlijk — naar het huis van notaris Peters, waar iedereen altijd welkom was. In die zomervacantie zag ik haar een paar keer; in September ging ik terug naar Utrecht; m'n ouders noemden haar nog 'n enkele maal in 'n brief, maar daarbij bleef het.

Toen kwam ik 'n paar dagen vóór Kerstmis thuis. Ik had niet geschreven, wanneer ik zou komen en dus haalde mij niemand van 't dichtstbijzijnde station. Ik kuierde de zeven kilometer door modder en nattigheid en stond tegen de avond plotseling voor de neus van m'n moeder, die op mijn gebel aan de deur kwam.

Natuurlijk was ze blij met m'n thuiskomst, maar ik merkte wel, dat er iets was. In de huiskamer trof ik m'n vader, m'n broers en zusters en ... Nathalie, die met rood-geschreide ogen dicht bij moeder zat.

Ik aarzelde even, niet wetende, of ik misschien onbescheiden was, als ik naar de oorzaak van het verdriet vroeg. Maar moeder had m'n vader even met haar ogen geraadpleegd en ik kreeg het hele verhaal te horen. 't Kwam hierop neer, dat Nathalie die middag door de baronesse ontslagen was uit haar dienst, als verdacht van verduistering van een horloge. Let wel: er was geen enkele zekerheid; mevrouw miste haar gouden, met briljanten bezette horloge; geen van het personeel kon het hebben weggenomen dan alleen Nathalie, en daarom was 't meisje zonder vorm van proces ontslagen. Dat kòn toen en dat gebeurde ook vaak genoeg, helaas. En de mensen voelden niet eens de onrechtvaardigheid, die in zo'n plotseling ontslag school. Maar niet iedereen dacht er zó over. Dat zal nog wel blijken. Ik was heftig verontwaardigd. Nathalie kòn onmogelijk zo iets gedaan hebben. Ik zag trouwens aan de houding van m'n ouders, dat ze daarvan evenzeer overtuigd waren als ik. Maar ze hadden meer van 't leven gezien, en daarom uitten ze hun gevoelens minder heftig dan ik. Ik kon niet nalaten daarover iets te zeggen, waarop vader kalm opmerkte, dat ik eerst alle bijzonderheden moest weten, vóór ik een oordeel uitsprak.

„Wij weten beiden — moeder en ik — dat Nathalie zich niet aan zoiets heeft schuldig gemaakt,” zei hij rustig. „Maar Nathalie zal zelf moeten erkennen, dat de schijn tegen haar is.”

Er ontspon zich een vrij verward en zo af en toe scherp gesprek, want 'n broer van me en twee van m'n zusters mengden er zich óók in. En zo kreeg ik geleidelijk een beeld van hetgeen er op 't kasteel moest zijn voorgevallen. Ik had m'n kalmte herkregeen, deed nog enkele vragen en toen bleek de zaak zich als volgt te hebben toegedragen:

De vorige dag was alles nog in orde geweest ; eerst tegen de avond had de zaak een aanvang genomen. Meneer Heerewijn en de barones zouden bij een bevriende familie gaan dineren. Mevrouw was tegen zes uur naar boven gegaan om de kleintjes g'ndag te zeggen. Nathalie had ze al uitgekleeft en speelde nog een beetje met hen op hun slaapkamer, want ze wist, dat de moeder de kinderen nog graag even zou zien vóór ze wegging. De kinderen sliepen op één kamer in drie afzonderlijke bedjes. De oudste,

en eiste vrij streng, dat Nathalie 't haar onmiddellijk moest terug geven.

Walter, was ruim vier jaar ; daarop volgde een jongen van ruim twee jaar en ten slotte de kleine Lydia, 'n baby van nog geen jaar. De kamer van Nathalie grensde aan de slaapkamer van de kinderen en was daarmee verbonden door een tussendeur, die altijd open stond.

Toen mevrouw binnenkwam, speelden de twee jongens paardje door de twee vertrekken en Nathalie zat met het kleine meisje op haar schoot. De barones had nog even tijd ; ze had het meisje van de kinderjuffrouw overgenomen, en omdat ze geen geschikte stoel in de slaapkamer van de kinderen vond, was ze met het kind op de arm naar het vertrek van Nathalie gelopen. Dáár had de kinderjuffrouw haar een gemakkelijke stoel gegeven en was ze gaan zitten om nog wat met de baby te spelen.

Het kleintje was druk geweest en had gekraaid van plezier; Nathalie had zich met de twee jongens bezig gehouden, die telkens wegcropen onder de bedden of achter de gordijnen, en soms zelfs naar de gang wilden ontsnappen. Op zeker ogenblik had mevrouw gezegd, dat ze weg moest; Nathalie had de twee knapen aan haar hand naar hun moeder gebracht om haar g'nacht te zeggen; ze had de baby overgenomen en de barones was vertrokken. Nathalie was tot 'n uur of tien opgebleven, maar ze had haar meesteres niet meer horen thuis komen. Eerst de volgende morgen tegen 'n uur of tien kwam de barones in het vertrek, waar ze met de drie kinderen aan 't spelen was, om haar te zeggen, dat ze haar horloge terug wilde hebben. Nathalie was zeer verwonderd en begreep de vraag niet. Mevrouw Heerewijn had toen verteld, dat de kleine Lydia het koordje met het gouden slot, dat ze om haar hals had, stuk getrokken had. Toen had mevrouw het horloge uit haar ceintuur gehaald en dat op een klein kastje in Nathalie's kamer — 'n chiffonnière heette toen zo'n meubel — neergelegd, en ze had vergeten het mee te nemen, toen ze wegging.

Nathalie had haar verzekerd, dat ze het horloge niet gezien had, noch na 't vertrek van mevrouw, noch die morgen bij het opstaan. Maar mevrouw verzekerde haar lachend, dat ze gedroomd had, en nam haar mee naar haar eigen slaapkamer. Daar liep ze naar het kastje toe, wees haar de plek op het hoekje waar ze het horloge gelegd had, en eiste vrij streng, dat Nathalie 't haar onmiddellijk moest teruggeven. Het kind was dodelijk ontsteld en wist niet anders te zeggen, dan dat ze het horloge niet gezien had.

Het werd een moeilijke dag voor Nathalie. Het gehele personeel werd ondervraagd, maar niemand was de vorige avond of de volgende morgen in de buurt van de bewuste kamer geweest. Dit was trouwens geen wonder, want Nathalie verzorgde de kinderen en hield ook de vertrekken van haarzelf en van de kinderen schoon. Overigens bestond het personeel uit vertrouwde mensen, die allen reeds langer in dienst van de familie waren. 's Middags werd Nathalie bij de barones geroepen. Baron Heerewijn was zelf ook aanwezig; hij trachtte met vriendelijkheid het meisje zover te krijgen, dat ze erkende het horloge op de een of andere wijze verduisterd te hebben. Maar Nathalie hield vol, dat ze er niets van wist; de baron scheen nog te aarzelen, maar zijn vrouw hakte de knoop door. Ze wilde Nathalie niet geheel en al te schande maken door de politie in de zaak te mengen, maar ze kon iemand, die ze niet vertrouwde, onmogelijk in haar dienst houden. Ze kon dus onmiddellijk vertrekken; haar kamer zou nog onderzocht worden en daarna zou men haar goed zenden aan 't adres, dat ze dan maar zelf moest opgeven.

Het meisje had tranen met tuiten gehuild en was naar notaris Peters vertrokken, waar ze bij de huisvrouw gelegenheid vond haar hart uit te storten en waar ze tenminste het vertrouwen vond, dat haar bij de adellijke familie onthouden werd.

Er werd die avond over niets anders meer gesproken. We bekeken de zaak aan alle kanten, maar vonden geen oplossing. Doch toen we naar bed gingen, stond één ding voor mij vast: Nathalie moest in haar eer hersteld worden. Ik zou 't er vast niet bij laten. Ik had in de stad kennis gemaakt met allerlei nieuwere opvattingen omtrent sociale verhoudingen, en ik vond het optreden van de adellijke familie eenvoudig beneden peil.

De volgende dag liet ik me nog eens alles door het meisje vertellen. Ik hoorde, dat de baron erg gesteld was op 't horloge, omdat hij 't tijdens zijn huwelijksreis in Zwitserland voor zijn vrouw had gekocht. Het was een kostbaar uurwerk, dat hijzelf éénmaal per week met een sleuteltje opwond. Trouwens, de baron was een kenner van dergelijke dingen, en overal in huis stonden of hingen antieke en moderne klokken.

's Middags — 't was twee dagen vóór Kerstmis — ging ik, zonder m'n vader er iets van te zeggen, naar het kasteel. Ik hoopte den baron zelf te treffen, maar in dat opzicht werd ik teleurgesteld. De oude huisknecht, die ons allen kende, vertelde me, dat de familie een paar dagen uit logeren was gegaan en eerst op Kerstavond terug zou komen.

Maar ik liet hem niet dadelijk los. Trouwens, toen ik over 't geval begon, was Jozef dadelijk bereid, er zelf over te praten. Met de nodige omzichtigheid vertelde hij mij, dat hij ook niet overtuigd was van de schuld van Nathalie.

Ik vroeg hem, of ik haar kamer en die van de kinderen eens mocht zien, hetgeen hij, na enige aarzeling, meende te mogen toestaan, op voorwaarde, dat hij me vergezelde. Daar had ik natuurlijk geen bezwaar tegen.

Zo kwam ik boven op de kamer van het meisje, en Jozef toonde me, waar — volgens de barones — het horloge had gelegen. Het was een keurig, glad-gepolitoerd en goed geboend mahonie-houten kastje. Ik stond met m'n handen in m'n zakken ernaar te kijken en was eigenlijk 'n beetje met m'n figuur verlegen. De huisknecht stond er onderdanig bij, maar intussen hielden z'n ogen mij in de gaten.

Ik wilde al weer weggaan, toen ik plotseling iets zag. Terwijl ik terzijde was gestapt, had het invallende licht me een paar krassen op het kastje getoond, juist op de plaats, waar het horloge gelegen moest hebben. Ik ging erheen en voelde over de oppervlakte. Inderdaad, er waren een paar kleine krasjes, terwijl overigens de oppervlakte volkomen glad was. Ik haalde 'n loupje voor de dag en bestudeerde de krassen. Nu was het duidelijk, dat de bovenste waslaag erg geleden had. Tal van krasjes liepen heen en weer en dwars door elkaar, alsof iemand met een ruw voorwerp gespeeld had. En opeens dacht ik aan de briljantjes. Had wellicht één van de kinderen het horloge heen en weer gewreven over het kastje? „Jozef,” zei ik, „ik ben ervan overtuigd, dat de kinderen hier meer van weten! Heeft mevrouw het aan die peuters ook gevraagd?”

„Mevrouw de barones heeft Walter gevraagd, of hij het horloge gezien had, maar die beweerde, er niets van te weten.”

„Walter,” zei ik. „Dat's de oudste nietwaar? Maar de anderen? Er zijn toch drie kinderen?”

Jozef glimlachte. „De baby is vijf maanden,” zei hij „en Johnny is net twee jaar; zulke kinderen zullen toch geen horloge stelen.”

„Nou . . . stelen,” zei ik, „dat zullen ze wel niet, maar ze kunnen 't hier of daar verstopt hebben. Kleine kinders zijn soms slim genoeg; daar heb ik voldoende van gezien in 't ziekenhuis. Zijn de bedjes nagekeken?”

„De bedjes zijn natuurlijk de volgende morgen afgehaald en opgemaakt. Dat heeft juffrouw Naatje zelf gedaan,” was het enigszins koele antwoord. Maar ik had 't gevoel, dat ik op 't juiste spoor was, en ik liet me niet door een huisknecht van m'n voornemen terug houden.

„Als je 't goed vindt,” zei ik, „dan kijk ik die bedden nog eens na.”

„Best meneer,” zei Jozef. „Ik zal u helpen.”

We haalden alles eruit, tot de matrasjes toe, maar we vonden niets. En toch was ik niet tevreden. Ik bevoelde de kussens en legde m'n oor op de matrasjes. Maar er was natuurlijk weer een Friese klok in 't vertrek en 't getik daarvan overstelpte ieder ander klein geluid. Doch een aanstaande dokter heeft natuurlijk z'n stethoscoop bij zich. Ik zag Josef glimlachen, maar daar trok ik me niets van aan. Ik stopte de slangen in m'n oren en luisterde net zo nauwkeurig of ik het hart van 'n patient onderzocht. Doch ook deze poging leverde niets op.

Ik onderzocht de beide vertrekken, zelfs het bed van Nathalie, maar ik ontdekte niets.

„Waar is de speelkamer van de kinderen ?” vroeg ik tenslotte.

„Hiernaast,” zei Jozef, „maar u weet toch wel, dat de kinderen hier waren ?”

„Dat's waar,” zei ik, „maar ik weet óók, dat ze telkens wilden ontsnappen naar de gang, en dat Nathalie de grootste moeite met ze had. Eén kan er best even ontsnapt zijn, terwijl ze naar de ander zocht. Laten we eens gaan kijken.”

Zo kwamen we in de speelkamer. Daar stond op de tafel en op de grond allerlei speelgoed, alsof de kinderen zó uit hun spel weggehaald waren. Blokkendozen en wagentjes met kleine paardjes lagen overal verspreid en ik rustte niet, voordat ik alles nagekeken had. Jozef liet me begaan, maar ik kon aan z'n gezicht zien, dat hij me eigenlijk braaf hinderlijk vond. „'t Is een mysterie, dat niet zo gauw op te lossen zal zijn,” zei hij. „Maar de kinderen hebben het horloge vast niet weggemaakt.”

Doch ik gaf de hoop niet op. In 'n hoek van 't vertrek, onder een koekoeks-klok uit het Schwarzwald, stond een groot hobbelpaard met een haren lichaam, zoals vroeger veel als speelgoed werd gebruikt.

Ik schoof het ding opzij, en keek eronder. Er lag niets. En toen haalde ik weer m'n stethoscoop te voorschijn om het paard te onderzoeken. Als vanzelfsprekend zocht ik de plaats aan de linkerkant, waar het hart behoorde te zitten. Ik glimlachte er bij mezelf om, maar plotseling kreeg ik een schok, want duidelijk hoorde ik daarbinnen een gerikketik als van een horloge.

„Wat drommel,” zei ik, en luisterde voor alle zekerheid nog eens. Inderdaad, het beest had een uurwerk in z'n corpus ! Heel zwakjes hoorde ik een regelmatig getik !

Ik bekeek het paard eens goed. Het zag er volkomen gaaf uit ; het scheen me toe, dat het nog zelfs betrekkelijk nieuw was. Ik probeerde na te gaan, waarvan het eigenlijk vervaardigd was. Het scheen me toe 'n houten geraamte te bezitten, want hier en daar voelde ik duidelijk een harde ondergrond. Maar op andere plaatsen was het lichaam soepel en veerkrachtig ; dáár zat zeker een vulling van vilt of van paardehaar.

Maar de buitenkant, de . . . huid zal ik maar zeggen, was overal heel, zonder naden of scheuren. En toch zat er iets daarbinnen, dat tikte als een horloge.

Ik keek Jozef eens aan. Deze stond met 'n gezicht, dat 'n beetje verveeld keek, naar mij en naar het paard te staren.

„Hoe lang hebben de kinderen dit ding ?” vroeg ik. Jozef peinsde even.

„'n Half jaar,” zei hij. „Toen de oudste deze zomer vier jaar werd, heeft hij 't gekregen.”

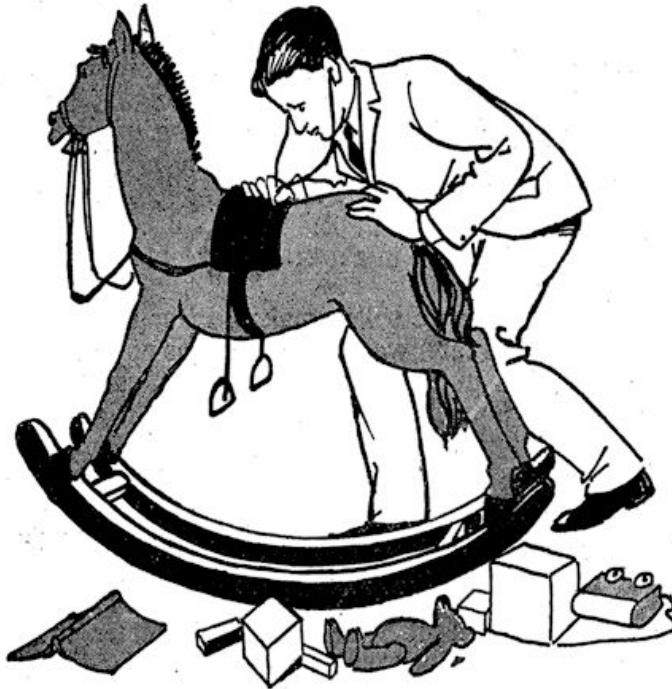
„Zit er een mechaniek in?” vroeg ik.

„Wat bedoelt meneer?” was de wedervraag.

„Nou ja, ik bedoel of het paard uit zichzelf kan hobbelen, of hinneken of zo iets.”

Ik kreeg 'n meelijdende blik. Hij schudde 't hoofd.

„Nee meneer,” zei hij, „'t is een heel gewoon hobbelpaard. De kinderen zitten er vaak op, en Johnny is er wel eens afgevallen. Maar als ik vragen

heel zwakjes hoorde ik een regelmatig getik!

mag : is meneer nog niet klaar ? U zult nu toch wel gezien hebben, dat het horloge hier niet is.”

Maar ik had wéér m'n stethoscoop op het paard gezet en luisterde nu rustig op verschillende plaatsen. Spoedig bleek me, dat het geluid het dichtst aan de bovenzijde te horen was. Daar was een leren zadel op de rug van het paard bevestigd en ik kreeg de indruk, dat vlak dááronder het uurwerk moest zitten.

„Jozef,” zei ik, „kan dat zadel eraf?” en meteen probeerde ik het ding opzij te schuiven.

Tot m'n verwondering ging dat gemakkelijk genoeg en dadelijk kwam er een naad in de bekleding van het paard te voorschijn. Er gaapte een kleine opening en daaruit pulde paardehaar.

„Kom eens hier,” zei ik tegen den huisknecht. „En leg je oor eens op deze opening.”

'n Beetje onwillig kwam Jozef naderbij. Hij luisterde een ogenblik en zei

toen : „Ik hoor wat tikken.” En zonder verder iets te vragen of te zeggen, stak hij z'n dikke vingers in de opening. Hij schoof wat paardehaar opzij, ik zag een blinkend voorwerp, dat hij naar boven haalde. 't Was een gouden schuifje, waardoor een zwart koordje liep. Voorzichtig trok hij daaraan ; er kwam nog meer paardehaar naar buiten en daarachter volgde het kleine gouden horloge, waarvan de diamanten versiering flikkerde in het laatste schijnsel van de dag.

„Dat moet Johnny gedaan hebben,” zei Jozef. „Die verstopt altijd dingen van zichzelf en van anderen. 't Is net 'n ekster.” Hij keek me lachend aan ; blijkbaar zag hij alleen het komische van 't geval.

„Deze keer zou die ekster dan de goede naam van een jong meisje verstopt hebben,” zei ik nijdig.

Jozef's gezicht betrok. „Daar hebt u gelijk in,” zei hij ernstig. „De kwa-jongensstreken van een kind kunnen inderdaad heel wat bederven. Maar wat doen we nu, meneer ? De barones moet het zo gauw mogelijk weten.”

„Ik wou, dat je mij dat horloge gaf,” zei ik. „Dan neem ik het mee naar vader ; dien zul-je wel niet van neiging tot diefstal verdenken. En de baron zal ook nog wel zoveel vertrouwen in hem hebben, dat hij 't daar zelf terug zal komen halen. Vader kan het in z'n brandkast opbergen, tot de familie terug is.”

Jozef scheen tegenwerpingen te willen maken, maar blijkbaar voelde hij, dat ik gelijk had. En 'n uur later was de familie thuis op de hoogte gebracht en berustte het kostbare uurwerk in de brandkast van het notarishuis. De volgende middag kwamen baron Heerewijn en z'n vrouw samen om vader te spreken. Wij, Nathalie en ik, waren samen een eind gaan wandelen in de kale bossen, omdat ik niet wist, hoe laat de baron met zijn familie thuis zou komen en omdat ik haar het onaangename wachten zoveel mogelijk wilde bekorten. Later heb ik gehoord, dat vader — natuurlijk in voorzichtig gekozen bewoordingen, zoals dat in die tijd paste — den baron en zijn vrouw eens ongezouten de waarheid had gezegd. Maar toen wij, warm van het stappen door de vallende schemer thuis kwamen, zaten meneer Heerewijn en z'n vrouw rustig bij moeder thee te drinken. Even heerste er een pijnlijke stilte, toen wij binnentraden. Nathalie was nerveus en wist zich niet dadelijk 'n houding te geven.

Doch de baron toonde op dat ogenblik niet alleen in naam, maar ook in werkelijkheid adeldom te bezitten.

„Juffrouw Nathalie,” zei hij — en ik had er schik van, dat hij blijkbaar geen „Naatje” wilde zeggen — „Juffrouw Nathalie, ik wou u namens mijn vrouw en mijzelf vergeving vragen voor het onrecht, dat wij u hebben aangedaan. Wij hebben zoeven een gesprek met notaris Peters gehad, en hij heeft ons erop gewezen, dat we niet alleen een maatschappelijk onrecht begaan hebben, maar dat we ook onze eerste Christenplicht tegenover een medemens schandelijk verzuimd hebben. En dat nog wel vlak vóór Kerstmis, als iedereen vol liefde en hartelijkheid moest zijn tegenover z'n naaste ! Maar nog erger vind ik 't, te bedenken, dat mijn voorvaderen eeuwen lang hier de rechtspraak in handen hebben gehad. Ik hoop, dat zij zich nooit hebben laten verleiden tot een zo lichtvaardig oordeel, als wij uitgesproken hebben tegenover u. En nu wil m'n vrouw je nog wat zeggen.”

De barones had 'n beetje strak de bekentenis van haar man aangehoord.

Het scheen me toe, dat deze, naar haar oordeel, wel een beetje te ver gegaan was. Ook nu aarzelde ze even, maar ik zag den baron naar haar kijken. Toen kwam ze op Nathalie toelopen.

„Naatje,” zei ze 'n beetje nerveus. „Nu m'n man je verteld heeft, dat we onze vergissing hebben ingezien, nu wou ik je vragen, morgen weer bij de kinderen te komen. En verder zouden we graag willen, dat de familie Peters bij ons komt om Kerstfeest te vieren, en dat jij van nu af aan, dit horloge zult dragen, zodat de herinnering aan deze gebeurtenis niet meer verdrietig, maar prettig zal zijn.”

Nathalie stond met een kleur als vuur naar de twee mensen te kijken. Ik zag wel, dat ze zich onmogelijk voldoende kon beheersen om een goed antwoord te geven. Haar ogen gingen smekend naar mij om haar te helpen.

„Mevrouw,” zei ik in haar plaats. „Ik denk dat Nathalie graag weer bij u terug zal komen, en dat ze het horloge ook met plezier zal dragen. Maar ik geloof niet, dat ze lang in uw dienst zal kunnen blijven, want wij hebben net afgesproken — als vader en moeder en als haar moeder het goed vinden, — dat we gaan trouwen, als ik over een poosje afgestudeerd ben.” Dat gaf opeens 'n consternatie! De jongens dansten om ons heen; moeder knikte vriendelijk tegen Nathalie, die dadelijk op haar toerende en tegen haar aan begon te snikken; de baron gaf me een klap op m'n schouder en noemde me een fidelen kerel.

We hebben de volgende dag op het kasteel gegeten en anderhalf jaar later vestigde ik me hier als arts met Nathalie als mevrouw Peters.”

De oude heer zweeg en scheen in z'n herinneringen verloren. Toen zei Nelly opeens met haar hoge stemmetje: „En is 't paard weer genaaid, oom?” Ze schoten allen in de lach, maar Frits zei: „Ik vind 't een verduveld knap verhaal, oom. Je moet toch maar op 't idee komen om met zo'n hartverklikker aan 'n hobbelpaarde-corpus te gaan luisteren. En nou wil ik nog wel 'n kopje chocola.”